

Ympäristö- ja elintarviketalouden valintakoe 2020, 2. vaihe

Mallivastaukset

Osa 1 (kysymykset 1 ja 2, yhteensä 0-20 pistettä)

KYSYMYS: Raportissa esitetään erilaisia tulevaisuudenkuvia (skenaarioita) kolmea eri aihealuetta koskien. Mitä nämä skenaariot ovat (0-2 p.)? Millaisia vaikutuksia kullakin eri skenaariolla olisi lihan, maidon ja viljelykasvien markkinoihin ja tuotantoon (0-8p.)?

VASTAUS:

Skenaariot (yht. 0-2 pistettä)

1. Ruokavalioon liittyvä skenaario (0,5 pistettä)

Oikeaksi vastaukseksi hyväksytään:

- Eurooppalaisen kuluttajan ruokavalion muutos kohti kasviperäisiä proteiinilähteitä TAI
- Uusi ruokavalio 2030 TAI
- Eläin- ja kasviperäisten proteiinien suhde ruokavaliossa 50/50.

2. Maidontuotantoon liittyvä skenaario (0,5 pistettä)

Oikeaksi vastaukseksi hyväksytään:

- Siirtymä kohti GM-vapaata eurooppalaista maidontuotantoa (neljässä vuodessa) TAI
- 100 % geenimuuntelusta vapaa maidontuotanto.

3. Eläintauteihin liittyvä skenaario (0,5-1 piste)

0,5 pistettä: mainitaan afrikkalaisen sikaruton (ASF) puhkeaminen Kiinassa ja/tai merkittävä pudotus Kiinan sianlihan tuotannossa eläintaudin vuoksi

1 piste eli täysin oikea vastaus: tuodaan lisäksi esille kaksi vaihtoehtoista skenaariota: nopea toipuminen (vuonna 2030 sianlihan tuotanto ylittää epidemiaa edeltävän tason) ja hitaampi toipuminen (2030 sianlihan tuotanto jää alle epidemiaa edeltävän tason) – molemmissa skenaarioissa huomioidaan 25 % pudotus sianlihan tuotannossa 2019 ja edelleen 15 % 2020.

Vaikutukset (0-8 pistettä)

1. Ruokavalioon liittyvä skenaario (3 pistettä)

Täysin oikeassa vastauksessa mainitaan:

- Lihan, maidon ja viljelykasvien kulutus ja tuotanto EUssa supistuu,
- Lihan, maidon ja viljan (kotimaan tuottaja-)hinta putoaa, mutta soijan tuottajahinta nousee ja palkokasvien pysyy ennallaan
- EUssa tuotetun lihan, maidon ja viljan kilpailukyky globaalilla markkinoilla paranee eli vienti lisääntyy ja tuonti vähenee

2. Maidontuotantoon liittyvä skenaario (3 pistettä)

Olennaista vastauksessa on hahmottaa soijan ja muiden viljelykasvien välillä olevia eroja ja tunnistaa muutoksen suunta

- Vaikutukset maidon ja (naudan- ja vasikan)lihan tuotantoon vähäisiä: tuotanto supistuu hiukan ja maidon ja naudanlihan hinta nousee
- KULUTUS Soijan kulutus supistuu (EUssa tuotetun soijan kysyntä kasvaa), muiden öljykasvien kulutus kasvaa
- TUOTANTO Laitumen ja nurmirehun tuotanto kasvaa, viljan ja öljykasvien (muiden kuin soijan) tuotantoala pienenee, EUn oma soijan tuotanto kasvaa

- TUONTI/VIENTI: EU:n kauppapatsa viljan ja öljykasvien (muut kuin soija) osalta heikkenee (eli tuonti kasvaa), soijan tuonti supistuu
- HINNAT: Öljykasvien (rypsi) ja viljan (vehnä, maissi, karkea vilja) hinta nousee jonkin verran, soijan tuottajahinta EU:ssa kasvaa

3. Eläintauteihin liittyvä skenaario (2 pistettä)

Täysin oikeaan vastaukseen riittää 4 tunnistettua vaikutusta

- raportissa esitetty lähinnä lihaan liittyvää tietoa, mukana pieni maininta rehuista.
- Kiinan oma sianlihantuotanto putoaa merkittävästi aluksi, mutta alkaa kasvaa myöhemmin.
- Tuonti korvaa menetettyä tuotantoa Kiinassa. Myös korvaavien lihalajien tuonti kasvaa (broileri, nauta, lammas, kala). Sianlihan vienti kasvaa EU:ssa, Yhdysvalloissa, Brasiliassa ja Kanadassa, mutta myös esim. Venäjällä ja Meksikossa. Tuontilihan kysynnän kasvu lisää vientiä skenaarion alkuvuosina, mutta tasaantuu myöhemmin.
- Sianlihan maailmanmarkkinahinta nousee.
- Kiinan oman broilerintuotanto kasvaa
- Sianlihaa tuottavien tilojen koko Kiinassa kasvaa
- Kiinassa lihan kulutus laskee, johtuen isosta pudotuksesta sianlihan kulutuksessa, josta vain osa korvataan muilla lihatuotteilla. Skenaariosta riippuen kulutus voi kasvaa tai ei kasva sikaruttoa edeltävälle tasolle,
- Rehujen kysyntä laskee.
- Kiinan sianlihan tuotanto muuttuu siten, että yksiköt ovat vahvempia ja vertikaalinen integraatio vahvistuu. Kiinan hallitus vahvistaa kehitystä politiikkatoimenpitein.

KYSYMYS: Mitä tarkoitetaan käsitteellä planetaariset rajat (planetary boundaries), mitkä planetaariset rajat on jo ylitetty ja mistä planetaaristen rajojen kehikon osaluista ei ole vielä riittävästi tieteellistä tietoa rajojen asettamiseksi?

VASTAUS:

Käsite: Käsitteen tarkoituksena oli määritellä "toiminnan turvalliset rajat ihmiskunnalle". Kehikko perustuu tieteelliselle näytölle siitä, että ihmisten toiminnasta on tullut pääasiallinen ajuri globaalille ympäristömuutokselle. Jos ja kun tämä toimeliaisuus ylittää tietyt raja-arvot, se aiheuttaa peruuttamatonta muutosta. Planetaaristen rajojen tarkoituksena on antaa ehdotus turvarajoista: niiden sisällä peruuttamaton ympäristömuutos voidaan välttää ja ihmiskunta voi kukoistaa. (2 pistettä)

Ylitetyt rajat: 1. maapallon ravinnekierröt (typen ja fosforin jalanjälki) (2 pistettä); 2. biosfäärin eheys (geneettinen biodiversiteetti) (2 pistettä)

Ei riittävästi tietoa: 1. ilmakehän aerosolien määrä (pienhiukkaset PM 2.5 ja PM 10); 2. vierasaineet (kemikaalien kierto/kemiallinen saastuminen); 3. biosfäärin eheys (toiminnallinen monimuotoisuus) (1 kohta oikein, 1,5 pistettä; 2 kohtaa oikein, 3 pistettä; 3 kohtaa oikein, 4 pistettä).

Osa 2 (kysymys 3, yhteensä 0-10 pistettä)

KYSYMYS: Katso ennakkomateriaalin kuvaajaa 5.5: EU meat consumption by meat type (kg per capita). Kuvaile kuvaajan 5.5 perusteella a) muutokset toteutuneessa kokonaislihankulutuksessa per henkilö EU:ssa, b) muutokset ennakoidussa kokonaislihankulutuksessa EU:ssa per henkilö, c) lihankulutuksen muutoksien

toteutuneet trendit eri lihalajeittain sekä d) ennakoit muutokset lihankulutuksessa lihalajeittain.

VASTAUS:

Näissä kysymyksissä vastaaja voi käyttää myös numeerisia arvoja.

- a) Kokonaiskulutus lihan osalta henkilöä kohden on kasvanut vuosien 1990 ja 2010 välillä (2 pistettä).
- b) Lihankulutuksen odotetaan kasvavan vuosien 2010 ja 2020 välillä (2 pistettä).
Lihankulutuksen odotetaan vähenevän (hieman) vuosien 2020 ja 2030 välillä (2 pistettä).
- c) Naudanlihan kulutus on vähentynyt (0.5 pistettä)
Sianlihan kulutus on kasvanut (0.5 pistettä)
Siipikarjan lihan kulutus on kasvanut (0.5 pistettä)
Lampaanlihankulutus on vähentynyt (0.5 pistettä).
- d) Naudanlihan kulutuksen odotetaan jatkavan vähentymistään (0.5 pistettä)
Sianlihan kulutuksen odotetaan vähentyvän (0.5 pistettä)
Siipikarjanlihan kulutuksen odotetaan jatkavan kasvuaan (0.5 pistettä)
Lampaanlihan kulutuksen odotetaan pysyvän samalla tasolla (0.5 pistettä)